

ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ГРОМАДЯН, ПОСТРАЖДАЛИХ ВНАСЛІДОК ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ

Анотація

Розглянуто фінансування основних напрямів державної соціальної підтримки громадян, постраждалих внаслідок гібридної війни РФ проти України. Умовно їх можна розподілити на загальні та спеціальні напрями. До загальних напрямів можна віднести: можливості бюджетної децентралізації; проекти Державного фонду регіонального розвитку; субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій; проект «Громадський бюджет».

До спеціальних напрямів можна віднести: надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам; фінансову підтримку заходів із залучення до роботи членів малозабезпечених сімей та внутрішньо переміщених осіб; субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України; субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для сімей загиблих осіб та осіб з інвалідністю I - II групи згідно Закону України «Про статус ветеранів війни», та осіб, які втратили функціональні можливості нижніх кінцівок, інвалідність яких настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, та потребують поліпшення житлових умов; субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на надання житлово-комунальних пільг та субсидій, зокрема 75 % знижка плати за користування комунальними послугами для учасників бойових дій; проекти та програми міжнародної технічної допомоги та ін.

З метою підвищення ефективності державної соціальної підтримки громадян в умовах обмежених фінансових можливостей держави розроблено низку рекомендації для органів державної влади.

ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ГРОМАДЯН, ПОСТРАЖДАЛИХ ВНАСЛІДОК ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ

Розпочата РФ війна стала викликом для всіх складових національної безпеки України. У соціально-економічній сфері одним з механізмів відновлення порушених прав є державна соціальна підтримка для постраждалих громадян.

З метою деокупації та реінтеграції Донбасу та Криму Президентом України П.О. Порошенком ініційовано Проект Закону *«Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях»* № 7163 від 04.10.2017 р., який визначено ним як невідкладний і 06.10.2017 р. прийнято в першому читанні. Станом на 16.11.2017 р. Комітет Верховної Ради України з питань національної безпеки і оборони врахував 238 із 661 внесених до законопроекту поправок до другого читання.

Соціально-економічний стан постраждалих регіонів

Вимушена блокада торговельно-транспортного зв'язку з окупованими територіями загальмувала відновлювальну у 2016 р. динаміку соціально-економічних показників контрольованої частини Донбасу. Промислове виробництво¹ за підсумками 9 місяців 2017 р. відносно аналогічного періоду минулого року скоротилося в Донецькій області на -12,4 % та Луганській області на -27,0 %, що вплинуло за загальне падіння індексу України (-0,3 %) (рис.1, 2). Істотне зниження зафіксовано в базових галузях промисловості регіону, основою яких служать технологічні ланцюжки «вугілля-кокс-метал» та «вугілля-електроенергія». Найбільшого падіння зазнали постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення; добувна промисловість і розроблення

---

¹ Індекси промислової продукції за регіонами за січень-вересень 2017 року [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/pr/tpo/tpo_u/tpo0917_u.htm

кар'єрів. Характерно, що у раніше за 2016 р.² Луганська область мала найвищу динаміку зростання промислової продукції (+39,0 %) та високу Донецька область (+6,4 %) при середніх +2,8 % зростання про Україні.

Як наслідок, блокада також спричинила падіння роздрібного товарообороту а також вантажообороту, будівельної продукції. Товарооборот³ за 9 місяців 2017 р. зазнав скорочення у Луганській області (-0,2 %) та незначного зростання у Донецькій області (+1,8%) відносно середнього по Україні (+8,8 %). Падіння обсягів будівельної продукції⁴ у Луганській області з 9 місяців 2017 р. було найнижчим серед областей (-22,7 %), а зростання у Донецької області (+6,3 %) було одним із найнижчих відносно середнього по Україні (+23,8 %).

Водночас можливо успішно характеризувати динаміку сільського господарства⁵ за 9 місяців 2017 р., яке зросло у Донецькій області на +12,9 % та +8,8 % у Луганській області навіть при загальному зменшенні по Україні (-0,7%). Характерно, що ще у 2016 р.⁶ відносно 2015 р. Луганська область мала найвищий, а Донецька область високий (+8,3 %) показник зростання обсягу сільськогосподарської продукції при середніх (+6,3 %) по Україні (рис.1, 2). Другий рік поспіль визначальною для позитивної динаміки є продукція рослинництва на сільськогосподарських підприємствах. Обсяг сільгоспвиробництва міг би бути більшим якби не рекордне скорочення продукції тваринництва. Однак на сільськогосподарських підприємствах Донецької області на чверть зросло виробництво яєць.

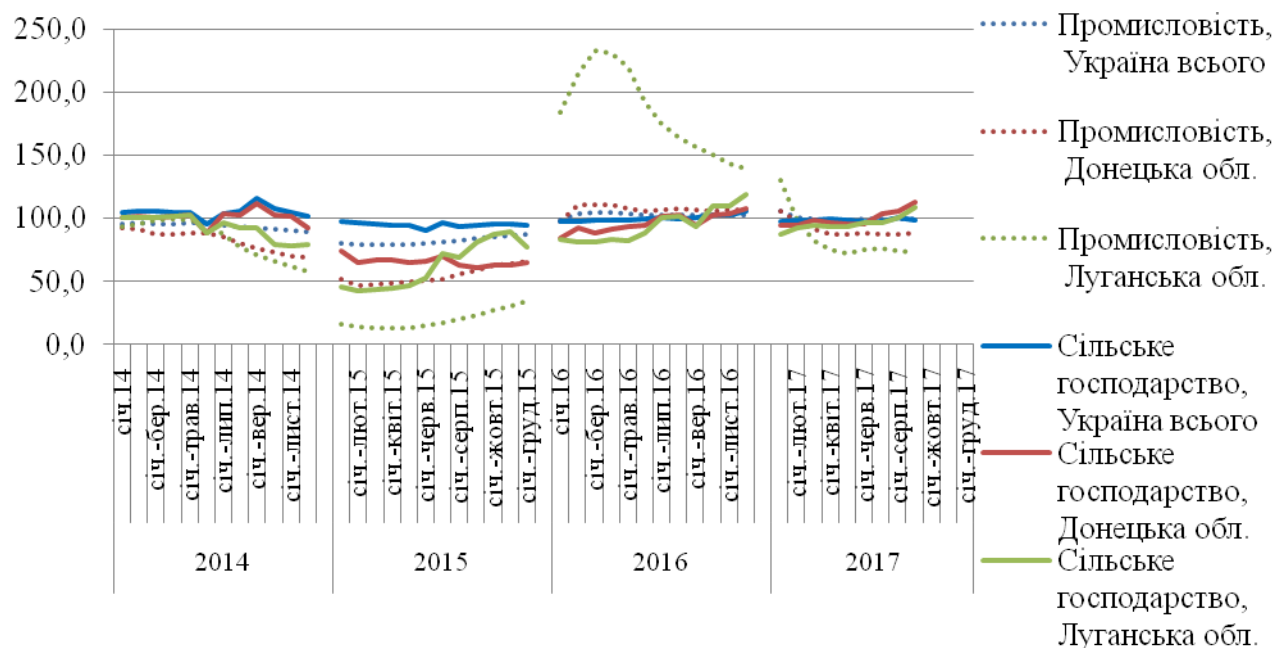
² Індекси промислової продукції за регіонами за 2016 рік (уточнені дані) [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/pr/tpo/tpo_u/tpo1216_u.htm

³ Обсяг обороту роздрібної торгівлі у січні-вересні 2017 року [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/sr/oort/oort_u/oort0917_u.htm

⁴ Індекси будівельної продукції за видами по регіонах у січні-вересні 2017 року [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/bud/ibp_reg/ibp_reg_u/ibp_reg_0917_u.htm

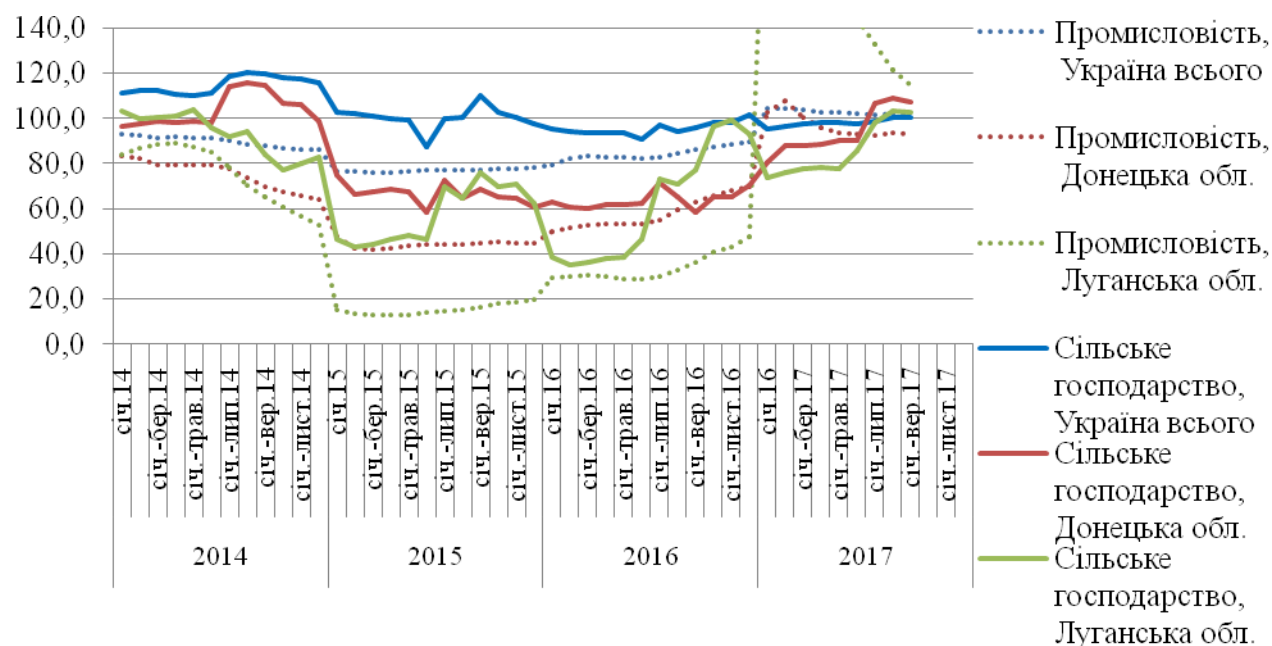
⁵ Індекси сільськогосподарської продукції за регіонами у січні-вересні 2017 року [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/sg/sg_reg/isv_reg/isv_u/isv0917_u.html

⁶ Індекси обсягу сільськогосподарського виробництва за регіонами у 2016 році [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/sg/sg_reg/isv_reg/isv_u/isv1216_u.html

Джерело: побудовано за даними Державної служби статистики України.

Рис. 1. Динаміка індексу промислового виробництва та сільського господарства в 2013-2017 рр. (до відповідного періоду попереднього року), %

Джерело: побудовано за даними Державної служби статистики України.

Рис. 2. Динаміка індексу промислового виробництва та сільського господарства в 2013 - 2017 рр. (до відповідного періоду попереднього року, кумулятивно наростаючим підсумком), %

В структурі сільськогосподарського зростання рослинництва Донецької області найбільше зросли: ріпак і кольза (в 5 разів більше); кукурудза на зерно (+68,7 %), соняшник (+32,3 %), культури плодови та ягідні (+18,9 %), культури овочеві відкритого ґрунту (+15,5 %) та ін. Соняшникова олія для України стає, як нафта для нафтовидобувних країн. Сільське господарство може сприяти швидкому розширенню зайнятості та зниження безробіття регіону в умовах пост-блокадного скорочення обсягів промислового виробництва. Заробітна плата⁷ у регіоні за 9 місяців 2017 р. зросла. І якщо м. Київ є лідером із великим відривом, то Донецька та Київська області вдвох залишаються вищими за її середній показник. Луганська область має 17 місце серед 24 областей України.

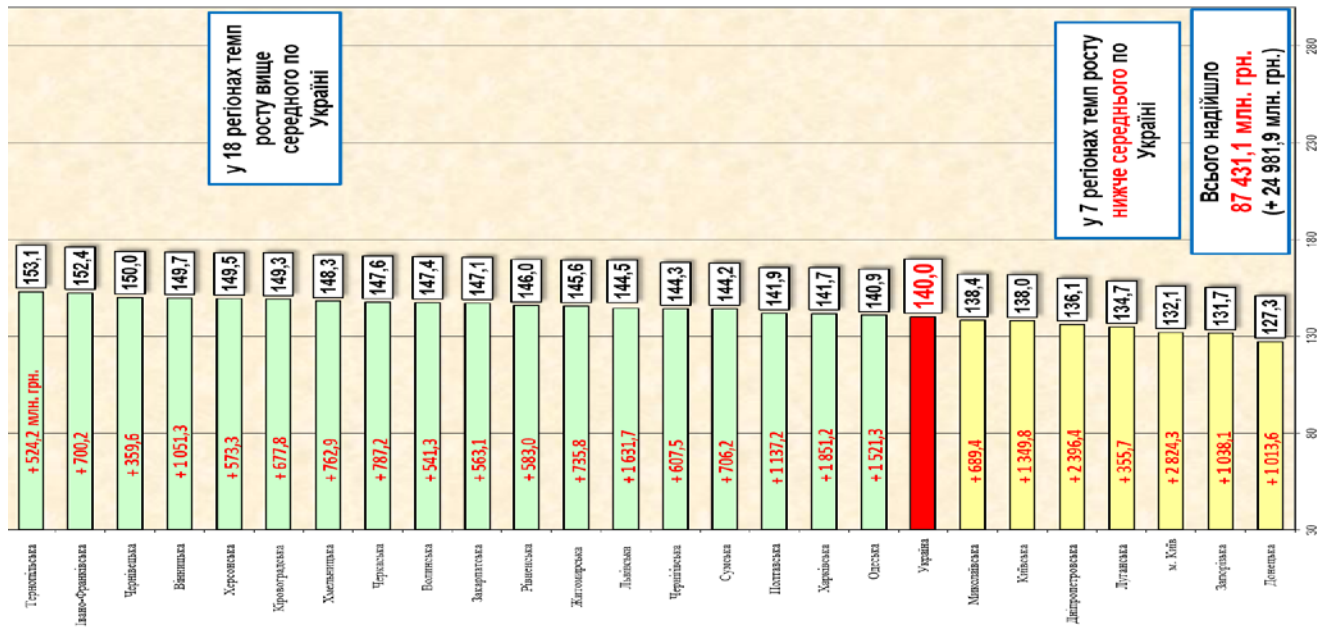
Стан виконання бюджетів постраждалих регіонів

За січень-жовтень поточного року до загального фонду місцевих бюджетів (без урахування трансфертів) надійшло 154,7 млрд грн, що складає 91,5% від річного обсягу надходжень із змінами, затвердженого місцевими радами. Приріст надходжень до загального фонду проти січня-жовтня минулого року (у співставних умовах та без урахування територій, що не підконтрольні українській владі) склав 31,8 % або +37,4 млрд грн (рис. 3, 4).

Загалом обсяг надходжень ПДФО за січень-жовтень склав 87,4 млрд грн, рівень виконання річного показника, затвердженого місцевими радами, становить 89,2 %. Темп приросту фактичних надходжень ПДФО становив 40,0 %. Із 18 регіонів, що мали темпи вищі за середній показник по Україні три регіони забезпечили приріст понад 50%⁸. Одним з найнижчих рівень виконання річного показника та темп приросту мають Донецька та Луганська області

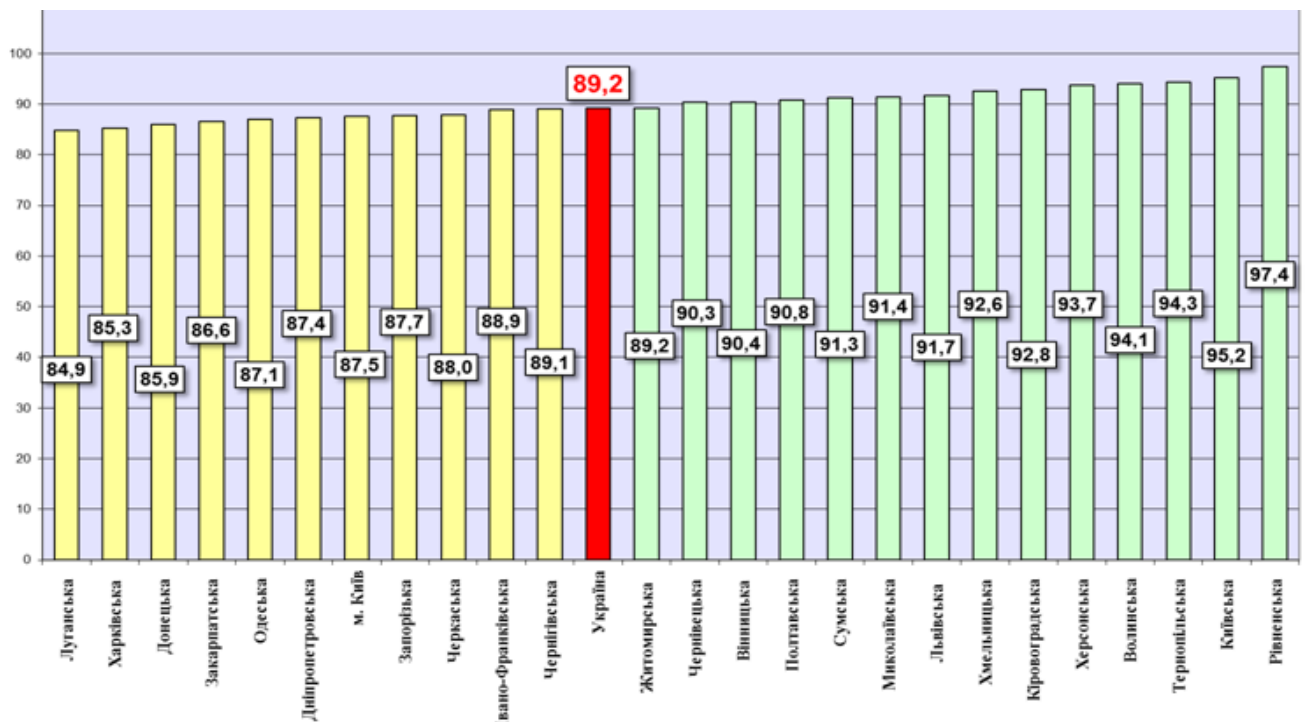
⁷ Середньомісячна заробітна плата за регіонами за період з початку року у 2017 році [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/gdn/reg_zp_p/reg_zpp17_u.htm

⁸ Виконання доходів місцевих бюджетів 2017. Інформація щодо стану виконання місцевих бюджетів за січень-жовтень 2017 року [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – 09.11.2017. – Режим доступу: <https://minfin.gov.ua/news/view/vykonannia-dokhodiv-mistsevykh-biudzhetiv-category=bjudzhet&subcategory=local-budg>

Джерело: Міністерство фінансів України⁹.

Рис. 3. Темпи росту фактичних надходжень податку на доходи фізичних осіб за січень-жовтень 2017 р. до відповідного показника минулого року, %

Джерело: Міністерство фінансів України¹⁰.

Рис.4. Виконання річних затверджених показників по податку на доходи фізичних осіб за січень-жовтень 2017 р., %

⁹ Так само.

¹⁰ Так само.

Стан фінансування основних напрямів державної соціальної підтримки громадян, постраждалих внаслідок гібридної війни РФ проти України

Умовно їх можна розподілити на загальні та спеціальні можливості. До загальних напрямів можна віднести можливості (1) бюджетної децентралізації; (2) проекти Державного фонду регіонального розвитку; (3) субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій; (4) проекту «Громадський бюджет». Все більш дієвими стають регіональні програми стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва, наприклад, успішно діє програма «Український донецький куркуль»¹¹ Донецької ОДА. Для представників малого і середнього бізнесу за конкурсною процедурою надається можливість фінансової підтримки бізнес-проектів та часткової компенсації відсоткових ставок за залученими кредитами, участь у навчальних програмах (стажуванні) до країн ЄС для вивчення інноваційного досвіду.

(1) Бюджетна децентралізація

Бюджетна децентралізація у перспективі має всі можливості бути визнаною однією з найбільш успішних реформ часів Незалежності України. Децентралізація надала більше фінансових ресурсів місцевій владі, розширила їх повноваження та відповідальність. Вона слугує зміцненню демократизації суспільства, надійною протидією сепаратизму та федералізації. Необхідною є подальша популяризація її широких можливостей. Водночас додатковий податковий ресурс позначився накопиченням значних коштів¹² 15,9 млрд грн на депозитних рахунках станом на 01.09.2017 р. натомість їх використання на розвиток. Наприклад,

¹¹ Український донецький куркуль [Електронний ресурс] / Донецька обласна державна адміністрація. – Режим доступу: <http://dn.gov.ua/category/potochna-diyalnist/ukrayinskyj-donetskyj-kurkul/>

¹² Дані щодо розміщення коштів місцевих бюджетів на вкладних (депозитних) рахунках в установах банків станом на 01.09.2017 [Електронний ресурс] / Державна казначейська служба України. – Режим доступу: http://www.treasury.gov.ua/main/uk/publish/category?cat_id=23608&page=1

Донецька область мала найбільше – рекордних 2,8 млрд грн. Необхідне рівномірне витрачання таких бюджетних коштів. За рейтингом фінансової спроможності 366 ОТГ України, 7 з 9 ОТГ Донецької та Луганської областей увійшли до ТОП-100. Водночас, на нашу думку, наступного року із формуванням вже більш як половини від орієнтовного плану (близько 1,5 тис.) громад доцільним є завершення добровільного етапу їх об'єднання.

Довідково: Оцінку фінансової спроможності 366-ти ОТГ проведено¹³ на підставі результатів моніторингу виконання місцевих бюджетів за перше півріччя 2017 року та за 4 основними показниками, які відображають:

- власні доходи на 1-го мешканця;
- рівень дотаційності бюджетів (питома вага базової/реверсної дотації у доходах);
- питому вагу видатків на утримання апарату управління у власних ресурсах ОТГ (без трансфертів з державного бюджету);
- капітальні видатки на 1-го мешканця (без субвенцій з державного бюджету).

(2) Державний фонд регіонального розвитку

Обсяг фінансування ДФРР¹⁴ запланований у 2017 р. на рівні 3,5 млрд грн, в тому числі на січень-листопад ц.р. 2,96 млрд грн. Фактично станом на 11.11.2017 р. перераховано 2,62 млрд грн та використано 1,37 млрд грн.

Донецькій області заплановано обсяг фінансування 278,5 млн грн, в тому числі на січень-листопад 231,9 млн грн. Фактично станом на 11.11.2017 р. перераховано 209,9 млн грн та використано 73,3 млн грн. Обліковується також кредиторська заборгованість. Заплановано 35 проектів,

¹³ Оцінка фінансової спроможності 366 ОТГ за перше півріччя 2017 року [Електронний ресурс] / Група фінансового моніторингу Центральний офіс реформ при Мінрегіоні, U-LEAD з Європою. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/>

¹⁴ Використання коштів Державного фонду регіонального розвитку станом на 11 листопада 2017 року [Електронний ресурс] / Державна казначейська служба України. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/publish/category/302725>

Довідково: Найбільшими за обсягом фінансування є наступні проекти:

- удосконалення пасажирських перевезень міським електротранспортом на території громади м. Краматорська - придбання десятих тролейбусів (27,7 млн грн);
- комунальна лікувально-профілактична установа «Дружківська міська клінічна лікарня №1» по вул. Котляревського, 151, у м. Дружківці - капітальний ремонт будівлі лікарні, будівлі інфекційного відділення (25,9);
- адміністративні будівлі на площі Шибанкова, 11, у м. Покровську - прибудова під центр надання адміністративних послуг (22,9);
- надання якісних адміністративних послуг шляхом створення центру надання адміністративних послуг Світлодарської міської ради, м. Світлодарськ (22,9) та ін.

Луганській області заплановано обсяг фінансування 228,2 млн грн, в тому числі на січень-листопад 198,7 млн грн. Фактично станом на 11.11.2017 р. перераховано 179,6 млн грн та використано 83,7 млн грн. Кредиторської заборгованості не обліковується. Заплановано 51 проект.

Довідково: Найбільшими за обсягом фінансування є наступні проекти:

- будівля Луганської обласної дитячої клінічної лікарні, квартал 40 років Перемоги, 12а, м. Лисичанськ - капітальний ремонт (25,2 млн грн);
- автодорога по вул. Миру (від вул. Іванова до вул. Будівельників), м. Рубіжне - реконструкція (17,4);
- комунальний заклад «Кремінська обласна загальноосвітня школа - інтернат I-III ступеня» по вул. Мічуріна, 18, м. Кремінна - капітальний ремонт (14,0) та ін.

Проектом Закону України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» № 7000 від 15.09.2017 р. передбачено обсяг фінансування ДФРР при поданні до ВР – 8,1 млрд грн., але його зменшено при ухваленні у першому читанні на 5,0 млрд грн із відповідним відновленням субвенції на соціально-економічний розвиток.

(3) Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій

Субвенція¹⁵ надається для забезпечення здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих адміністративно-територіальних одиниць. У 2017 р. вона запланована¹⁶ для понад 10,3 тис заходів (напрямів). Заплановано на січень-листопад та фактично перераховано з державного бюджету 5,05 млрд грн і оплачено видатків місцевих бюджетів 1,60 млрд грн.

Донецькій області заплановано 228 заходів. Заплановано на січень-листопад та фактично перераховано з державного бюджету 157,6 млн грн і оплачено видатків місцевих бюджетів на суму 49,2 млн грн.

Луганській області заплановано 77 заходів. Заплановано на січень-листопад та фактично перераховано з державного бюджету 40,6 млн грн і оплачено видатків місцевих бюджетів на суму 11,6 млн грн.

(4) Проекти «Громадського бюджету»

Громадський бюджет є інноваційним для України фінансовим інструментом, який дозволяє кожному охочому громадянину взяти безпосередню участь у розподілі частини коштів місцевого бюджету. Кожен житель міста із дотриманням вимог електронної цифрової ідентифікації має змогу зареєструвати власний проект громадського розвитку та проголосувати за п'ять інших проектів на онлайн-платформі «Громадський проект». У разі перемоги у конкурсі за результатами відкритого та прозорого голосування проект буде реалізовано міською радою. Впродовж 2017 р. громадський бюджет було реалізовано у Києві (перемогли 93 проектів на суму 99,7 млн грн), Львові, Дніпрі, Чернівцях, Хмельницькому, Рівному, Тернополі, Мелітополі, Бердянську та Краматорську. Таким чином, кількісно та географічно розширюється участь громадян у бюджетному процесі.

---

¹⁵ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій» від 06.02 2012 р. № 106. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/106-2012-%D0%BF>

¹⁶ Оперативна інформація щодо використання місцевими бюджетами субвенції на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій в розрізі об'єктів та заходів станом на 11.11.2017 [Електронний ресурс] / Державна казначейська служба України. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/publish/category/302725>

Довідково: У Донецькій області Громадський бюджет у 2018 р. реалізуватиметься другим рік поспіль у Краматорську та вперше Маріуполі.

У Краматорську¹⁷ в 2017 р. подано 46 проектів від 29 авторів на суму 10,1 млн грн. Основна частина проектів зосереджена в освіті – 25 або 54 %. Успішно пройшли оцінювання 35 проектів або 76%. Проголосувало 12 952 осіб, які віддали 12 958 голосів, в т.ч. найбільше за категорією *освіта* – 7629 або 59 %; *спорт* – 1752 або 14 %; *культура* – 1377 або 11 %. Перемогли 5 проектів на суму 1,5 млн грн, в тому числі 3 вже реалізовано та 2 в процесі реалізації.

У Маріуполі¹⁸ Донецької області для 2018 р. триває подання проектів, надалі їх розгляд і доопрацювання триватиме до 01.01.2018 р., голосування – до 01.02.2018 р., оголошення переможців – до 08.02.2018 р.; Планування і реалізація – до 31.12.2018 р. Станом на 15.11.2017 р. подано один проект.

До спеціальних напрямів можна віднести можливості (5) надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам; (6) фінансову підтримку заходів із залучення до роботи членів малозабезпечених сімей та внутрішньо переміщених осіб; (7) субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України; (8) субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для сімей загиблих осіб та осіб з інвалідністю I - II групи згідно Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та осіб, які втратили функціональні можливості нижніх кінцівок, інвалідність яких настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, та потребують поліпшення житлових умов; (9) субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на надання житлово-комунальних пільг та субсидій, зокрема 75% знижка плати за користування комунальними

---

¹⁷ Краматорськ 2017 [Електронний ресурс] / Платформа «Громадський проект». – Режим доступу: <https://kramatorsk.pb.org.ua/statistics/15>

¹⁸ Маріуполь 2018 [Електронний ресурс] / Платформа «Громадський проект». – Режим доступу: <https://mariupol.pb.org.ua/statistics>

послугами для учасників бойових дій¹⁹; (10) проекти та програми міжнародної технічної допомоги та ін.

**(5) Надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо
переміщеним особам (ВПО)**

Грошова допомога²⁰ надається внутрішньо переміщеним особам, які перемістилися з тимчасово окупованої території України, населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та населених пунктів, розташованих на лінії зіткнення, а також внутрішньо переміщеним особам, житло яких зруйновано або стало непридатним для проживання внаслідок проведення антитерористичної операції та які взяті на облік у структурних підрозділах з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві держадміністрацій, виконавчих органах з питань соціального захисту населення міських, районних у містах (у разі утворення) рад, з дня звернення за її призначенням по місяць зняття з такого обліку включно, але не більше ніж на 6 місяців.

Динаміка кількості ВПО на обліку та фінансування допомоги, яка характеризується спадною динамікою подана на рис. 5 та у табл. 1.

Причиною зменшення кількості ВПО на обліку можна пояснити вдосконаленням контрольних процедур та їх поверненням додому на непідконтрольну територію. Постановою КМУ від 13.09.2017 р. № 689 обсяг допомоги було збільшено для осіб та дітей з інвалідністю (для I – групи на 30% прожиткового мінімуму; II групи – на 15% прожиткового мінімуму; граничний обсяг для сім'ї з інвалідом – з 2400 до 3400). Однак громадянам-переселенцям важко адаптуватися на новому місці, особливо без житла та роботи.

---

¹⁹ Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 22.10.1993 р. №3551-ХІІ. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3551-12>

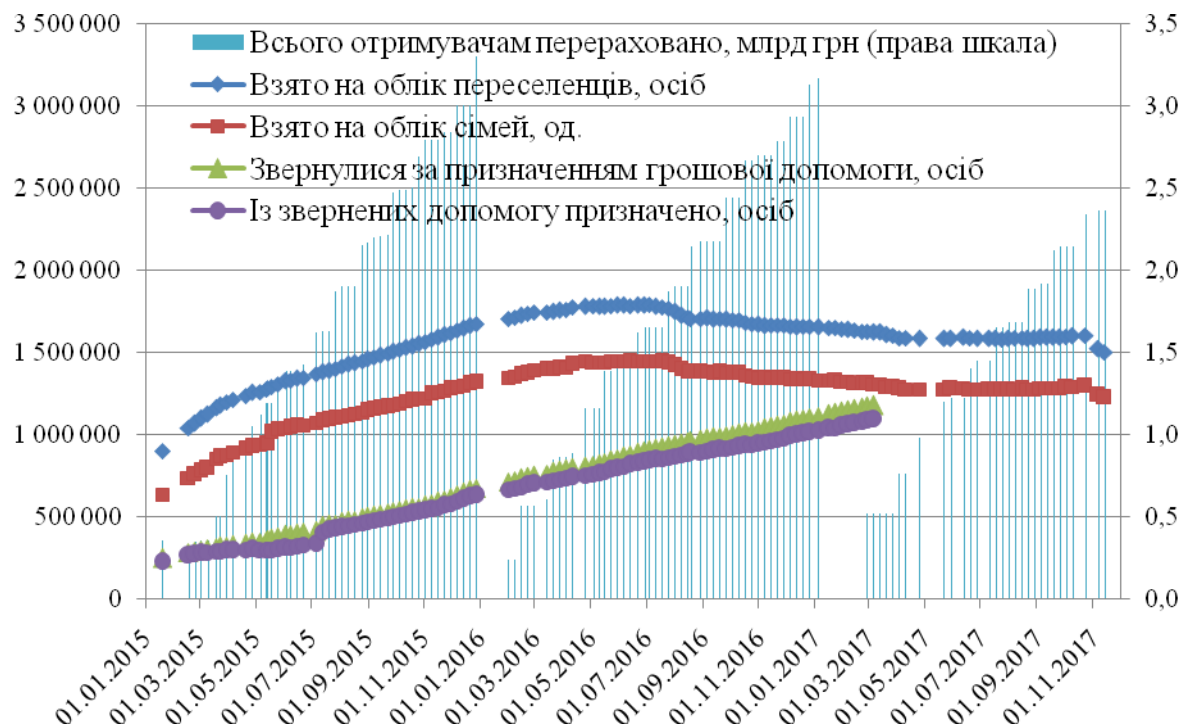
²⁰ Постанова Кабінету Міністрів України «Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг» від 01.10.2014 р. № 505. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/505-2014-%D0%BF>

Динаміка видатків Державного бюджету за бюджетною програмою КПКВК 2501480 на «Надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг» в 2014-2017 рр., млн грн

Рік	Затверджено Верховною Радою України на відповідний рік з урахуванням змін	План на рік з урахуванням внесених змін	Виконано	Довідково:	
				% від затвердженого	% плану
2014	0,0	510,0	357,1	-	70,0
2015	3 360,0	3 360,0	3 317,6	98,7	98,7
2016	2 887,0	3 210,2	3 161,7	109,5	98,5
9міс.2017	3 263,7	3 226,7	2 141,4	65,6	66,4
2018 (проект)	3 211,8				
ВСЬОГО за 2014-2017 рр. (з урахуванням затвердженого плану на 2017 р.)			10 100,1		

Джерело: побудовано за даними Державної казначейської служби України та проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» № 7000 від 15.09.2017 р. – Режим доступу:

http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62551

Джерело: побудовано за даними Міністерства соціальної політики України.
Примітка: дані зібрані станом на понеділок кожного тижня року. Відсутність даних означає, що понеділок припав на вихідний святковий день.

Рис.5. Динаміка кількості внутрішньо переміщених осіб та обсяг фінансової допомоги ВПО в Україні в 2012-2017 рр.

(6) Залучення до роботи внутрішньо переміщених осіб.

Кабінет Міністрів України погодився з пропозицією Міністерства соціальної політики щодо реалізації з 1 грудня 2016 р. по 1 червня 2018 р. у Львівській, Полтавській та Харківській областях пілотного проекту із залучення до роботи членів малозабезпечених сімей та внутрішньо переміщених осіб у межах реалізації спільного з Міжнародним банком реконструкції та розвитку проекту «Модернізація системи соціальної підтримки населення України»²¹.

Бюджетні кошти спрямовуються на надання безвідсоткової фінансової допомоги на поворотній основі членам малозабезпечених сімей та внутрішньо переміщеним особам. Головним розпорядником бюджетних коштів і відповідальним виконавцем бюджетної програми є Мінсоцполітики. Одержувачами бюджетних коштів є Львівський, Полтавський та Харківський обласні центри зайнятості, які виконують функції виконавчої дирекції Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.²²

У 2017 р. на фінансову підтримку заходів із залучення до роботи членів малозабезпечених сімей та внутрішньо переміщених осіб в умовах експерименту заплановано 20,0 млн грн, а тому числі за 9 місяців 2017 р. витрачено 0,55 млн грн. Проектом Закону України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» № 7000 від 15.09.2017 р. заплановано аналогічну суму 20,0 млн грн.

(7) Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України

---

²¹ Постанова Кабінету Міністрів України «Про реалізацію пілотного проекту із залучення до роботи членів малозабезпечених сімей та внутрішньо переміщених осіб» від 02.12.2015 р. № 1154. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1154-2015-%D0%BF>

²² Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті на фінансову підтримку заходів із залучення до роботи членів малозабезпечених сімей та внутрішньо переміщених осіб в умовах експерименту» від 05.04.2017 р. № 224. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/224-2017-%D0%BF>

З 2017 р Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України виступає розпорядником нової субвенції, яка передбачена вперше в обсязі 17,0 млн грн, але за підсумками 9 місяців ц.п. ще не профінансована.

Субвенція спрямовується²³ на здійснення заходів на територіях населених пунктів Донецької та Луганської областей, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту, у повному обсязі на:

1) будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт об'єктів житлового фонду комунальної власності, в тому числі об'єктів соціального призначення, для надання житлових приміщень внутрішньо переміщеним особам;

2) реконструкцію, капітальний ремонт об'єктів житлового фонду комунальної власності для надання в тимчасове користування внутрішньо переміщеним особам;

3) придбання у комунальну власність житла для надання в тимчасове користування внутрішньо переміщеним особам;

4) придбання обладнання і програмного забезпечення для оформлення та видачі паспорта громадянина України та паспорта громадянина України для виїзду за кордон з безконтактним електронним носієм для центрів надання адміністративних послуг, розміщених в населених пунктах, що розташовані поблизу контрольних пунктів в'їзду/виїзду.

На виконання вимог порядку відбору проектів МТОТ оголосило конкурс для подачі заявок. За результатами відбору проектів МТОТ²⁴ було погоджено пропозиції від:

- Виконавчого комітету Маріупольської міської ради Донецької області;

---

²³ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України» від 04.10.2017 р. № 769. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/769-2017-%D0%BF>

²⁴ У МТОТ пройшов попередній відбір проектів для здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України [Електронний ресурс] / Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України. – 01.11.2017. – Режим доступу: <http://mtot.gov.ua/u-mtot-projshov-poperednij-vidbir-proektiv-dlya-zdijsnennya-zahodiv-shhodo-pidtrymky-terytorij-shho-zaznaly-negatyvnogo-vplyvu-vnaslidok-zbrojnogo-konfliktu-na-shodi-ukrayiny/>

- Покровської міської ради Донецької області;
- Дружківської міської ради Донецької області;
- Сєверодонецької міської ради Луганської області.

Проектом Закону України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» № 7000 від 15.09.2017 р. за даною субвенцією передбачено 34,0 млн грн.

Необхідно нагадати, що раніше в 2015 р. надавалася субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на відновлення (будівництво, капітальний ремонт, реконструкцію) інфраструктури у Донецькій та Луганській областях в обсязі 247,0 млн грн.

(8) Проекти та програми міжнародної технічної допомоги

Концепцію Державної цільової програми відновлення та розбудови миру в східних регіонах України схвалено Розпорядженням Кабінет Міністрів України від 31 серпня 2016 р. № 892-р. з метою стимулювання соціально-економічного розвитку територіальних громад для підвищення якості життя населення через зміцнення їх спроможності та соціальної стійкості, стимулювання економічної активності.

Фінансове забезпечення Програми здійснюється за рахунок коштів, що передбачаються у державному бюджеті на відповідний рік, коштів місцевих бюджетів, а також за рахунок міжнародної фінансової і технічної допомоги та інших джерел, не заборонених законодавством.

Орієнтовний обсяг сукупних потреб фінансових ресурсів, необхідних для виконання Програми, визначено таким:

- інфраструктура та соціальні послуги (потреба - 1257,7 млн доларів США);
- відновлення економіки (потреба - 135,5 млн доларів США);
- соціальна стійкість, розбудова миру та громадська безпека (потреба - 126,8 млн доларів США).

За результатами наведеного звіту загальний обсяг потреб на відновлення становить 1520 млн доларів США. Передбачається, що

основними джерелами фінансування Програми будуть кошти міжнародних фінансових організацій та міжнародної технічної допомоги.

Постановою Кабінету Міністрів України від 14 вересня 2016 р. № 672 утворено Раду з питань відновлення та розбудови миру в Україні для вивчення проблемних питань, пов'язаних з реалізацією державної політики у сфері відновлення та розбудови миру на територіях, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту.

На офіційному порталі координації міжнародної допомоги Україні Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «*Open Aid Ukraine*»²⁵ у секторі «*Відновлення Донбасу та ВПО*» обліковується 53 проекти, в т.ч. 41 вже закрито та 12 тих, що виконуються. Загальна сума всіх проектів включає 305,1 млн євро; 62,3 млн дол. США; 13,0 млн шведських крон; 0,4 млн канадських доларів та 0,4 млн грн.

Основними донорами міжнародної допомоги для України є:

- Європейський Союз – 26 проектів;
- Уряд США; Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) – 8;
- Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПР ООН) – 5;
- Уряд Королівства Швеція; Шведська міжнародна агенція з розвитку і співпраці (SIDA); Швейцарська агенція з розвитку та співробітництва – 3;
- Європейський інвестиційний банк – 2;
- Уряд Федеративної Республіки Німеччина; Кредитна установа для відбудови (KfW) – 2;
- Рада Європи – 1 проект.

Розглянемо коротко найбільші з діючих проектів. Проекти «*Розвиток соціальної інфраструктури у зв'язку зі збільшенням кількості внутрішньо переміщених осіб в Україні*» (01.02.2016 – 31.12.2019 рр. на суму 50,7 млн євро) та «*Зміцнення спроможності українських територіальних*

---

²⁵ Офіційний портал координації міжнародної допомоги України «Open Aid Ukraine» [Електронний ресурс] / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: [http://openaid.gov.ua/projects?q\[project_economic_sectors_id_in\]=18](http://openaid.gov.ua/projects?q[project_economic_sectors_id_in]=18)

громад до прийняття внутрішньо переміщених осіб в Україні» (01.08.2015 – 31.12.2019, 18,0 млн євро) фінансуються Урядом Федеративної Республіки Німеччина через Федеральне міністерство економічного співробітництва та розвитку Німеччини (BMZ). Реципієнтами є громади, органи місцевого самоврядування, місцеві органи виконавчої влади та громадські організації, які визначаються на конкурсній основі. Перший та найбільший проект має на меті забезпечення покращеною соціальною інфраструктурою внутрішньо переміщених осіб та місцевого населення в обраних приймаючих громадах Харківської, Дніпропетровської та Запорізької областей шляхом:

- проведення капітального ремонту та розбудови нових приміщень;
- проведення навчання для територіальних громад щодо планування попиту і потреб, розробки будівельних проектів та подачі заявок на фінансування;
- створення в обраних громадах концепцій забезпечення житлом згідно попиту.

Проекти *«Підтримка згуртування та розвитку громад, що зазнали наслідків конфлікту на Донбасі» (20.03.2017 – 19.03.2018 на суму 0,97 млн дол. США), «Програма відновлення та розбудови миру (відновлення життєво важливої інфраструктури)» (01.03.2016 – 31.10.2017 на суму 2,6 млн дол. США) та «Економічне відновлення та відбудова життєво важливої інфраструктури у східному регіоні України» (01.03.2017 – 28.02.2018 на суму 1,00 млн дол. США) фінансуються Урядом Японії через Японське агентство міжнародного співробітництва. Реципієнтами є Донецька та Луганська обласні військово-цивільні адміністрації.*

На даний час активно реалізується проект *«Економічні можливості постраждалим від конфлікту»*, який за фінансової підтримки 1,47 млн дол. США від Агентства США з міжнародного розвитку (USAID). Проект виконується Міжнародним благодійним фондом *«Український жіночий фонд»* у партнерстві із Бізнес-Ареною і місцевими організаціями громадянського суспільства та у співпраці із Міністерством з питань

тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України і Національною Асамблеєю осіб з інвалідністю України.

Метою проекту є допомога людям, які постраждали внаслідок бойових дій на Сході, знайти роботу з гідною оплатою або ж опанувати нові вміння для того, щоб утримувати себе та свої сім'ї, заснувати або ж перенести малий бізнес на мирних територіях. Проект покликаний також підвищити спроможність організацій громадянського суспільства та учасників з бізнесу/приватного сектору, які надають підтримку людям, постраждалим від конфлікту – ВПО, демобілізованим військовослужбовцям та членам приймаючих громад, в тому числі жінкам та людям з інвалідністю.

Завданням конкурсу грантів є визначення та підтримка потенційно успішних ідей з розширення бізнесу, які сприятимуть працевлаштуванню осіб, які постраждали від конфлікту: ВПО, демобілізованим військовослужбовцям та членам їх сімей, людям з інвалідністю та іншим особам у кризових ситуаціях. Можуть брати участь у конкурсі малі та середні підприємства, які є зареєстрованими як суб'єкти підприємницької діяльності (товариства з обмеженою відповідальністю, приватні підприємці, фермерські господарства) та працюють на території Вінницької, Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Луганської, Харківської або Херсонської областей не менше одного року. Підприємства можуть бути представлені власниками або управляючими.

Вартість майна, що буде надаватись за одним грантом, не може перевищувати 300 тис. грн. Розмір вартості майна залежить від заявлених зобов'язань зі створення робочих місць:

- до 300 тисяч гривень в разі працевлаштування до 10 осіб;
- до 210 тис. – до 7 осіб;
- до 150 тис. – до 5 осіб;
- до 100 тис. – до 3 осіб.

Загальний бюджет конкурсу – 3,1 млн грн²⁶.

Водночас як засвідчують результати контрольних заходів Рахункової палати України²⁷, загальною поширеною для України проблемою є низький рівень вибірки коштів проектів МФО і негативна динаміка цього показника протягом 2014-2016 р., а також низький відсоток виконання планових показників використання коштів позик МФО, в тому числі у секторальному розрізі. У соціальному секторі та секторі охорони здоров'я, відповідальними виконавцями яких є Мінсоцполітики та МОЗ, реалізуються два проекти *«Модернізація системи соціальної підтримки населення»* та *«Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей»* (обидва – МБРР). Загальна сума позик за цими проектами становить 514,73 млн дол. США. Аналіз показника вибірки також свідчить про незадовільний стан використання доступних ресурсів. Зокрема, за проектами *«Модернізація системи соціальної підтримки населення»* (02.10.2014 – 01.10.2020) цей показник становив 24,4 %, *«Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей»* (15.06.2015 – 30.09.2020) – лише 4,0 %. Аналіз стану використання коштів за двома вказаними проектами (2015 р. – 12,7 %; 2016 р. – 43,5 %) свідчить, що планові показники виконання не досягають рівня навіть половини запланованих сум, що лише підтверджує висновок про незадовільний стан їх використання та невідповідність використання доступних ресурсів строкам реалізації відповідних проектів. Разом з тим, у 2016 р., у порівнянні з попереднім аналогічним періодом, спостерігалась тенденція до покращення.

З метою підвищення ефективності державної соціальної підтримки постраждалих громадян в умовах обмежених фінансових

²⁶ Оголошення про проведення конкурсу грантів [Електронний ресурс] / Проект USAID «Економічні можливості постраждалих від конфлікту», Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), Український жіночий фонд. – Режим доступу: <https://eopac.org.ua/ogoloshennya-pro-provedennya-konkursu-grantiv-3/>

²⁷ Звіт про результати аналізу стану залучення та використання позик міжнародних фінансових організацій. Затверджено Рішенням Рахункової палати від 27 вересня 2017 № 19-7 [Електронний ресурс] / Рахункова Палата України. – Режим доступу: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16753343/Zvit_19-7_2017.pdf?subportal=main

можливостей держави вкрай актуальним постають вирішення наступних завдань:

1. Компенсації для громадян, постраждалих внаслідок агресії, є найбільш актуальною проблемою. Громадяни на підставі Конституції все частіше звертаються з позовами до міжнародних судів і все більше виграють їх (табл. 2). Необхідно напрацювати та ухвалити закон, який би регулював збір доказів та їх підтвердження у судовому порядку за спеціальною процедурою. Непорушною є позиція, що всі завдані збитки має компенсувати держава-агресор РФ. Необхідно, щоб фіксувався розмір збитків, нанесених фізичним та юридичним особам України внаслідок російської агресії у Криму та на Донбасі. Пізніше необхідно підтвердити ці збитки у судовому порядку. Відтак необхідно напрацювати механізм завданих збитків як від РФ, так і від конкретних злочинців, які брати участь у військовій агресії проти України. За можливості слід спробувати встановити осіб, які нанесли ці збитки (учасники незаконних військових формувань, найманці з РФ, кадрові військові з РФ, зокрема співробітники ФСБ та інших спецслужб РФ)²⁸.

Таблиця 2

Динаміка та номенклатура судових рішень
Європейського суду з прав людини проти України за 1959-2016 рр., од.

	Всього по 47 країнам за 1959- 2016 рр.	в тому числі Україна:				Частка України у загальній кількості, %
		Всьог о	в тому числі:			
			2014	2015	2016	
Загальна кількість судових рішень	19 570	1 126	40	51	73	5,8
Судження, що знайшли принаймні одне порушення	16 399	1 106	39	50	70	6,7
Судження, що не знайшли порушення	1 491	14	1	1	3	0,9
Виняткові судження	1 094	2				0,2
Інші судження	633	4				0,6
Тривалість провадження	5 541	316	1	5	13	5,7
Право на справедливий судовий розгляд	4 505	509	4	13	15	11,3
Право на свободу та безпеку	3 339	262	18	32	27	7,8
Захист майна	3 098	338	11		2	10,9
Право на ефективний засіб правового захисту	2 180	207	12	7	15	9,5
Нелюдське або принижуюче гідність поводження	1 864	157	12	19	21	8,4
Право на повагу до приватного та сімейного	1 220	58	5	5	7	4,8

²⁸ Матеріали конференції «Конфлікт на Донбасі: виклики, загрози та їх правове врегулювання» [Електронний ресурс] / ГО «Асоціація податкових радників». – 11.07.2017. – Режим доступу: <http://advisortax.org/?p=4449>

життя						
Відсутність ефективного розслідування (ст.2)	733	80	5	13	14	10,9
Відсутність ефективного розслідування (ст.3)	708	52	3	10	12	7,3
Свобода самовираження	656	11	1		1	1,7
Право на життя - позбавлення життя	482	11			2	2,3
Невиконання	421	32	8		3	7,6
Інші статті	328	34	2	2	6	10,4
Заборона дискримінації	255	2				0,8
Свобода зібрань та асоціацій	196	5	1	1		2,6
Заборона катувань	135	15		1	2	11,1
Право на вільні вибори	88	2				2,3
Свобода думки, совісті та релігії	65	3				4,6
Порушення умовне	50					0,0
Відсутність покарання без закону	43	1				2,3
Право не бути осудженим або покараним двічі	23	1			1	4,3
Право на освіту	13					0,0
Право вступати у шлюб	9	1			1	11,1
Заборона рабства / примусової праці	7					0,0

Джерело: побудовано за даними European Court of Human Rights.²⁹

2. Розроблення та запуск Єдиної інформаційно-аналітичної системи соціального захисту населення (ЄІАССЗН) із налагодженням дієвого автоматичного процесу верифікації отримувачів всіх видів соціальних виплат для виявлення та запобігання шахрайствам та зловживанням у сфері соціальних виплат, ефективного планування бюджетних видатків; підвищення справедливості та адресності його надання. ЄІАССЗН має включати централізовані взаємопов'язані між собою бази даних (реєстри) усіх категорій отримувачів соціальної допомоги від держави та реєстри надавачів соціальної допомоги. На нашу думку, таку систему необхідно створювати не «з нуля», а на базі реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування та Особистого кабінету Порталу електронних послуг Пенсійного фонду України. Останній вже успішно апробований та зручний для користувачів. Саме такий підхід забезпечить уникнення помилок із неефективного використання минулих позик на аналогічну ціль.

Довідково: Мінфіном розробляється³⁰ модель верифікації кінцевих одержувачів соціальної допомоги на предмет їх відповідності критеріям, затвердженим для

²⁹ Statistics by State. Violations by Article and by State 1959-2016 / European Court of Human Rights. – Режим доступу: <http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=reports>

отримання допомоги, та моніторингу протягом терміну отримання державної соціальної допомоги. Зазначена модель передбачатиме створення аналітичної системи верифікації та моніторингу (AICBM), яка базуватиметься на систематизації та консолідації інформації державних органів влади, органів місцевого самоврядування, недержавних організацій тощо. Імплементация верифікації кінцевих реципієнтів та AICBM, як необхідної складової, підвищить ефективність контролю за цільовим використанням державних коштів.

3. Посилення фінансово-економічної обґрунтованості подальшого розширення переліку та кола отримувачів пільг для ВПО та учасників АТО. Останніми змінами особи рядового та начальницького складу спецпідрозділу податкової міліції «Фантом» ДФС України (з січня 2015 р. по теп. час відбулося 9 ротацій до зони АТО із близько 120 чол. у кожній) та постраждали під час Революції Гідності (849 учасників Революції Гідності, які отримали тілесні ушкодження і не отримали статус інваліда війни)³¹ отримали статус учасників бойових дій. Відкритим є питання надання статусу учасника бойових дій волонтерам³², що створить додаткове навантаження на державний бюджет. У подальшому навіть повністю обґрунтоване розширення кола отримувачів може створити проблеми із повнотою фінансуванням законодавчо встановленого обсягу пільг. Як наслідок, постає питання утримання збалансованості місцевих бюджетів та забезпечення своєчасного фінансування послуг при передачі повноважень з центрального на місцевий рівень, зокрема в частині житлово-комунальних та транспортних пільг, освіти та медицини (особливо в частині збільшення заробітних плат).

---

³⁰ Стратегічний план діяльності Міністерства фінансів України на 2016 бюджетний рік та два бюджетних періоди, що настають за плановим (2017–2018 роки) [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу: <https://minfin.gov.ua/page/plani-robot>

³¹ Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» щодо посилення соціального захисту учасників антитерористичної операції, учасників Революції Гідності та членів сімей загиблих таких осіб» № 2203-VIII від 14.11.2017. р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2203-viii>

³² Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо статусу волонтерів № 4192 від 10.03.2016 р. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58363

Довідково: На етапі підготовки проекту Державного бюджету на 2018 р. Асоціація міст України³³ в чергове відзначає необхідність збільшення обсягів субвенцій для місцевих бюджетів з державного бюджету: на надання пільг та субсидій ЖКГ до 100 млрд грн; освітньої (+4,5 млрд грн) та медичної (+7,0), а також передбачити окремі субвенції на надання ряду пільг (2,5), погашення заборгованості з різниці в тарифах (7,3); погашення неустойки підприємств теплокомуненерго (12,0 млрд грн).

Крім того, залишається незабезпеченим фінансування за рахунок держбюджету нейрореабілітації учасників АТО; відсутня програма діагностування та лікування інфекційних захворювань осіб, які брали (беруть) участь в АТО; не вжито заходів щодо створення Національного центру психологічної реабілітації, виділення додаткових коштів на покращення матеріально-технічної бази госпіталів ветеранів війни та центрів медико-психологічної реабілітації і придбання для них сучасного обладнання та ін.³⁴.

4. Забезпечення фінансування державної підтримки у розмірі 50 % вартості будівництва (придбання) доступного житла та/або пільгового іпотечного житлового кредиту ветеранам АТО та ВПО. Після акцій голодування ВПО у вересні 2017 р. під будівлею Уряду механізм участі у програмі був істотно дебіюрократизований³⁵. Водночас закладених у проекті Держбюджету на 2018 р. коштів, за попередніми оцінками, може виявитися недостатньо. Точна цифра постраждалих громадян, які потребують житла, невідома.

5. Ремонт дорожньо-транспортної інфраструктури Донецької та Луганської областей для поживлення соціально-економічних відносин, фінансування поліпшення санітарно-гігієнічних та побутових

³³ Проект Держбюджету на 2018 рік готується до другого читання. АМУ надала Уряду пропозиції [Електронний ресурс] / Асоціація міст України. – 21.11.2017. – Режим доступу: <https://www.auc.org.ua/novyna/proekt-derzhbyudzhetu-na-2018-rik-gotuyetsya-do-drugogo-chytannya-amu-nadala-uryadu>

³⁴ Розширене засідання з питання реалізації рекомендацій парламентських слухань на тему: «Державні гарантії соціального захисту учасників антитерористичної операції, Революції Гідності та членів їх сімей: стан і перспективи» / Комітет ВР у справах ветеранів, учасників бойових дій, учасників антитерористичної операції та людей з інвалідністю. – 15.11.2017 р. – Режим доступу: http://komviti.rada.gov.ua/news/main_news/74015.html

³⁵ Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2009 р. № 140 і від 29 лютого 2012 р. № 193» від 20.09..2017 р. № 708. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ru/708-2017-%D0%BF>

умов на контрольних пунктах в'їзду-виїзду (КПВВ) для громадян під час перетину лінії розмежування. У минулих роках непоодинокими були серцеві напади та смерті громадян у чергах. Відтак необхідним є управління чергами для їх уникнення в дні пікових навантажень, зокрема перед вихідними та святковими днями, у період здійснення пенсійних та соціальних виплат. Перспективним є обладнання мережею бездротового інтернету. Відповідні проекти можна було б здійснити за допомогою коштів міжнародної допомоги, а також запровадження Громадського бюджету на рівні Донецької та Луганської областей. Водночас впродовж останнього часу громадяни вже відзначають покращення умов на КПВВ з підконтрольного Україні боку.

Основним принципом державної підтримки постраждалих має стати об'єднання зусиль законодавчої, виконавчої та судової влади, органів місцевого самоврядування та громадських організацій для захисту їх прав та інтересів.

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Міністерству з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб:

- створити робочу групу з підготовки законопроекту про механізм компенсації втраченого майна постраждалим громадянам за рахунок коштів держави-агресора РФ через міжнародні судові юрисдикції;

- започаткувати Реєстр захопленого, пошкодженого та/або зруйнованого майна із документальним підтвердженням власності з метою здійснення оцінки втрат від окупації Криму та частини Донбасу для визначення обсягів репарацій від держави-агресора РФ.

2. Міністерству фінансів України, Міністерству соціальної політики України, Пенсійному фонду України:

- прискорити розробку та впровадження ЄІАССЗН (в т.ч. за даними Єдиного реєстру учасників АТО, Єдиної інформаційної бази даних про ВПО,

Реєстру отримувачів субсидій на житлово-комунальні послуги) на базі існуючого реєстру застрахованих осіб, забезпечивши її інтеграцію із системою верифікації отримувачів всіх видів соціальних виплат.

3. Кабінету Міністрів України, Міністерству фінансів України:

- утримати в процесі бюджетної децентралізації збалансованість місцевих бюджетів для своєчасного та повного фінансування належного обсягу державної соціальної підтримки постраждалих громадян;

- передбачити бюджетне фінансування вже існуючих законодавчих механізмів здешевлення вартості будівництва або придбання житла для ветеранів АТО та ВПО;

- забезпечити нормативне врегулювання Громадського бюджету (або синоніми – бюджет участі, учасницький бюджет, партисипативний / партисипаторний бюджет) у Бюджетному кодексі України, зокрема на практиці відкритим є питання міри участі авторів проекту в моніторингу, оцінці та контролю процесу та результату його виконання.

Ю.В. Касперович

Відділ фінансової безпеки

Національний інститут стратегічних досліджень,

листопад 2017 р.